

Osnovne značajke dijalekta regije Kansai u Japanu

Tomić, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:740882>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

KLARA TOMIĆ

OSNOVNE ZNAČAJKE DIJALEKTA REGIJE KANSAI U JAPANU

Završni rad

Pula, svibanj 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

KLARA TOMIĆ

OSNOVNE ZNAČAJKE DIJALEKTA REGIJE KANSAI U JAPANU

Završni rad

JMBAG: 0303097825, redovita studentica

Studijski smjer: Jednopedmetni prijediplomski sveučilišni studij Japanski jezik i kultura

Predmet: Japanski jezik 6

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Japanologija

Mentor: doc. dr. sc. Dragana Špica

Pula, svibanj 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Klara Tomić, kandidat za prvostupnika Japanskog jezika i kulture ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Klara Tomić

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Klara Tomić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Osnovne značajke dijalekta regije Kansai u Japanu koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Klara Tomić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. STANDARDNI I ZAJEDNIČKI JEZIK	4
3. RAZLIKE IZMEĐU DIJALEKATA	6
4. REGIJA KANSAI	7
5. UVODNO O DIJALEKTU REGIJE KANSAI (<i>KANSAI-BEN</i>)	8
5. 1. Dijalekt regije Kansai	10
5. 2. Gradski govor Kyota	13
5. 3. Gradski govor Osake	15
6. GRAMATIKA I LEKSIK DIJALEKTA REGIJE KANSAI	17
6. 1. Skraćeni oblici u kansajskom dijalektu	17
6. 2. Fonologija	19
6. 3. Morfološko-sintaktička svojstva	20
6. 4. Završne čestice <i>na</i> i <i>nā</i>	22
6. 5. Glagolski oblici <i>-taru</i> i <i>-ten</i>	22
6. 6. Gramatički izraz <i>kaina</i>	24
6. 7. Leksik	24
7. ZAKLJUČAK	26
8. LITERATURA	27
9. IZVOR SLIKE	30
10. IZVORI PRIMJERA	30
11. SAŽETAK	32
12. SUMMARY	33

1. UVOD

Cilj ovog završnog rada je odgovoriti na pitanje koje su glavne značajke kansajskog dijalekta uz brojne primjere riječi i rečenica te uz usporedbu sa standardnim jezikom. U radu se navode i objašnjavaju osnovne značajke dijalekta regije Kansai u zapadnom Japanu koja obuhvaća između ostalog i nekadašnju prijestolnicu Kyoto i Osaku, jedan od najvećih gradova u Japanu.

O temi kojom se bavi ovaj završni rad, odnosno o dijalektu regije Kansai, na hrvatskom jeziku nema literature, međutim o njoj je dosta radova objavljeno na japanskom i engleskom jeziku. Od japanskih autora možemo izdvojiti Ōnishija i Shimojija koji su pisali o japanskim dijalektima posebice o klasifikaciji japanskih dijalekata. Primjeri su većim dijelom iz knjige o kansajskom dijalektu autora Palter i Horiuchi Slotsve (1995).

Dijalekti su različiti izrazi istog jezika koji ovise o podneblju odnosno nekom području. Ito et al. (2017: 73) navode da svaka osoba ima svoju, drugačiju jezičnu varijantu, stoga je moguće misliti da ima onoliko dijalekata koliko i ljudi. Takva jezična varijanta, gdje pojedinac ima osobni govor naziva se idiolekt¹.

Prema Chambersu i Trudgillu, često se smatra da je dijalekt ispod standardnog jezika i da je općenito povezan s ljudima nižeg položaja i statusa u društvu ili jezikom kojim se govori u izoliranim mjestima i koji nema pisanog oblika. Ovi autori, naprotiv, definiraju dijalekt kao govore koji se po gramatičkim, (leksičkim) i fonološkim značajkama razlikuju od drugih govora te prema tome i standardni jezik smatraju tek jednim od mnogih dijalekata. Oni navode i problem kako razlikovati dijalekt od jezika i što je zapravo jezik. Jedna od definicija glasi da je jezik skup međusobno razumljivih dijalekata i prema njoj dijalekti se mogu okarakterizirati kao podskupine jezika što omogućuje razlikovanje jednog jezika od drugog. Međutim, napominju kako ta karakterizacija nije najuspješnija (Chambers i Trudgill, 2004: 3,4).

Trask navodi da se odnos između jezika koji imaju zajedničkog pretka naziva genetski odnos. Navodi da se izvorni jezik dijeli na niz regionalnih dijalekata, koji se na kraju razvijaju u nekoliko različitih jezika te takvo odvajanje dovodi do pojave više

¹ idiolekt. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 11. 7. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26924>>.

bratskih jezika koji imaju zajedničkog pretka i genetski su povezani jedan s drugim. No, tijekom tisućljeća, iz jednog jezika pretka može nastati brojna jezična porodica (Trask, 2005: 97-98).

Za Japan, Ōnishi smatra da je najpoznatiji način klasifikacije japanskih dijalekata na kopnene dijalekte i dijalekte otočja Ryukyu. Kopneni dijalekti dijele se u tri skupine: istočne, zapadne i dijalekte otoka Kyushu. Pod istočne dijalekte spadaju dijalekt Hokkaido, dijalekt Tohoku, dijalekt Kanto, dijalekt Hachijo i dijalekt Tokai-Tosan. U zapadne dijalekte spadaju dijalekt Hokuiku, dijalekt Kansai (Kinki), dijalekt Chugoku, dijalekt Unpaku i dijalekt Shikoku. Zatim, dijalekti otoka Kyushu dijele se na dijalekt Hizuki, dijalekt Toyohichi i dijalekt Satsumi. S druge strane, dijalekt Ryukyu je podijeljen u tri skupine: dijalekt Amami, dijalekt Okinawe i dijalekt Sakishima. Drugim riječima u Japanu postoji 13 dijalekata podijeljenih u tri skupine od kojih pet pripada u istočni dijalekt, pet u zapadni, a tri u dijalekte otoka Kyushu. Osim toga postoje još tri skupine dijalekata otočja Ryukyu (Ōnishi, 2018: 40).

Ōnishi navodi da je takvu klasifikaciju osmislio Misao Tojo (1884. – 1966.), kojega nazivaju tvorcem japanske dijalektologije.² Tojo je smatrao da je svrha dijalektologije utvrditi koliko dijalekata postoji u japanskom jeziku kao cjelini i gdje su njihove granice. Njegov način razmišljanja naziva se „teorijom podjele dijalekata“ (*hōgenkukakuron*) (Ōnishi, 2018: 40). Međutim, premda je to najpoznatiji način klasifikacije japanskih dijalekata, postoje i drugi.

Prema Shimojiju, izraz „japanski dijalekti“ uključuje dijalekte od Hokkaida do Kyushua i ryukyuanski (one s otočja Amami u prefekturi Kagoshima, Kyushu i Okinawa). Neki istraživači smatraju ryukyuanski za samostalni jezik (ili skupinu jezika) jer ne postoji međusobna razumljivost između kopnenih dijalekata i ryukyuanskog (Shimoji, 2018: 87). Shimoji još navodi da se dijalekti četiriju glavnih otoka u Japanu (Hokkaido, Honshu, Shikoku i Kyushu) govore i na nizu manjih otoka koji se protežu od Hokkaida na sjeveru zemlje do otočja Tokara na jugu otoka Kyushu. Ryukyuanski se govori na otočju Ryukyu, koje se proteže od otoka Kikaijima do otoka Yonaguni. Ryukyuanski dijalekt dijeli se na sjeverni i južni ryukyuanski, a sjeverni se dijeli na dijalekt Amami te Okinawa te južni na Miyako i Yaeyama (Pellard, 2015; citirao Shimoji). Postoje različite hipoteze o potpodjeli kopnenih dijalekata i

² Znanost koja se bavi proučavanjem dijalekata.

mjestu ryukyuanskog među govorima Japana. Prema jednoj hipotezi, japanska jezična porodica se dijeli na ryukyuanski i japanski jezik, a potonji se dalje dijeli na istočnu i zapadnu skupinu (Hasegawa; Shimoji, 2018: 88).

Razlogom brojnosti dijalekata smatra se reljef japanskog arhipelaga, a on se, kako navode Shibatani i Kageyama, proteže se od sjevera prema jugu i "krase ga" brojni otoci, planinski lanci, široke rijeke i duboke doline (Shibatani i Kageyama, 2016: X). U knjizi *Uvod u znanost o japanskom jeziku* Srdanović i Špica navode da su od druge polovice dvadesetog stoljeća dijalekti japanskog jezika detaljno istraživani u sklopu tadašnjeg Nacionalnog instituta za japanski jezik, što je kao rezultat dovelo do objavljivanja brojnih znanstvenoistraživačkih deskriptivnih studija, izrade rječnika dijalekata i sastavljanja velikih dijalektoloških atlasa (Srdanović i Špica, 2022: 15).

Ovaj završni rad podijeljen na pet većih dijelova. U prvom dijelu opisat će se standardni i zajednički jezik koji se smatraju bitnim pojmovima za daljnje razumijevanje dijalekata u Japanu. U drugom dijelu navode se neke razlike između dijalekata, dok se u trećem dijelu navode općenite značajke govora u regiji Kansai. Četvrti dio sadržava osvrt na kansajski dijalekt, koji se uspoređuje sa standardnim japanskim jezikom uz kratak opis gradskih govora Kyota i Osake. Završni, peti dio, posvećen je gramatici dijalekta regije Kansai koja se za potrebe ovoga rada dijeli na fonologiju i morfološko-sintaktička svojstva uključujući završne čestice i gramatičke izraze, a sadržava i osvrt na leksik.

2. STANDARDNI I ZAJEDNIČKI JEZIK

U ovom poglavlju kratko ćemo se osvrnuti na standardni jezik (*hyōjun-go*) i zajednički jezik (*kyōtsū-go*). Bitno je objasniti razlike između ta dva pojma kako bismo bolje razumjeli japanske dijalekte.

Kao što je već navedeno, Japan je zemlja pretežito planinskog reljefa s brojnim otocima. Shibatani navodi da Japan ima idealno okruženje za poticanje jezične raznolikosti, a tako i jest jer je izrazito bogat dijalektnim varijacijama. Na primjer, govornike dijalekta Kagoshima na južnom otoku Kyushu ne bi razumjela većina ljudi na glavnom otoku Honshu. Također, govornike iz područja kao što su Aomori i Akita na sjeveru otoka Honshu ne bi razumjeli ljudi u području Tokija ili bilo gdje prema zapadnom Japanu. Komunikaciju među govornicima različitih dijalekata omogućuje tzv. *kyōtsū-go* (zajednički jezik) (Shibatani, 1990: 185).

Shibatani smatra da su postojanje japanskih dijalekata prepoznali urednici *Man'yōshū* (*Man'yōshu*), zbirke japanskih pjesama sastavljene 759. godine, koja uključuje takozvane *azuma uta* 'istočne pjesme' i *sakimori uta* 'pjesme vojnika garnizona'. To ukazuje na činjenicu da su se već tada istočni dijalekti razlikovali od zapadnog dijalekta Nare, onovremenoga glavnog grada, ali nije poznato jesu li ljudi u razdoblju Nara (710. – 793.) razmišljali o standardnom jeziku ili dijalektu. Postoje naznake da su ljudi u ranom sedamnaestom stoljeću imali spoznaje o tome koji dijalekt smatrati "standardnim". Dijalekt Kyota kao standardni jezik očit je u rječnicima lokalnog dijalekta koji navodi lokalne prijevode pojmova iz Kyota. No, kako je Edo počeo utvrđivati svoju političku i ekonomsku moć i kulturno se razvijati, jezična prevlast kjotskoga dijalekta postupno je nestala (Shibatani, 1990: 185-186). Time možemo zaključiti da je dijalekt Edo prisvojio autoritet dijalekta Kyota.

Shibatani također navodi kako tijekom restauracije Meiji (1868. – 1912.), vlada Meiji je premjestila glavni grad Japana u Edo i preimenovala ga u Tokio. Jedan od ciljeva i odredbi nove vlade je uspostavljanje jedinstvenog zajedničkog jezika. Govor obrazovne tokijske srednje klase trebao bi poslužiti kao model za standardni jezik, unatoč činjenici da je u edski dijalekt uklopljen znatan broj izraza iz Kyota. Tvrdilo se da je to bio ključan čimbenik u prihvaćanju tokijskog dijalekta kao temelja standardnog jezika, a proučavanja dijalekta provedena su kako bi se uspostavili jezični standardni. Razorno jezično iskustvo proizašlo je iz nametanja tokijskog

dijalekta u nazivu standardnog jezika, što je potaknulo osjećaj manje vrijednosti kod pojedinaca koji govore lokalnim dijalektima. Kao rezultat toga, nova ideja *kyōtsū-go* (zajednički jezik) uvedena je nakon Drugog svjetskog rata (Shibatani, 1990: 186). Budući da je jezik sredstvo međusobnog sporazumijevanja, važno je imati jezik koji je razumljiv i govorniku i slušatelju.

Shibatani tvrdi da je *kyōtsū-go* oblik japanskog jezika koji koriste govornici dijalekta u komunikaciji s govornicima drugih dijalekata. *Kyōtsū-go* je pod jakim utjecajem standardnog jezika, ali je zadržao dijalektalne značajke, kao što su naglasci. Drugim riječima, postoji mnogo lokalnih zajedničkih jezika koji se mogu karakteristično razlikovati jedan od drugog, ali imaju dovoljno standardnih značajki da budu međusobno razumljivi (Shibatani, 1990: 186-187).

S druge strane, Hasegawa nudi još jedan pogled na razloge zbog kojih se u japanskom danas ne koristi izraz „standardni jezik“. Nakon dvjesto godina izolacije, Japan se otvorio Zapadu sredinom devetnaestog stoljeća kada su mnoge azijske zemlje bile kolonizirane. Vlada je poticala industrijalizaciju zemlje i jačanje vojske što je brže moguće kako bi očuvala neovisnost. Ljudi iz cijelog Japana koji su radili za vladu, vojsku i tvornice, imali su problema u komunikaciji jer su mnogi govorili nerazumljivim dijalektima. Tada je započeo pokret za uspostavljanje standardnog jezika, *hyōjun-go*. Međutim došlo je problema oko toga koji bi dijalekt trebao poslužiti kao temelj standardizacije. Na kraju je odlučeno da će *hyōjun-go* biti varijacija dijalekta kojim govore intelektualci Tokija (Ueda, 1895; citirala Hasegawa). Vlada je počela forsirati korištenje standardnog jezika kao dijela obaveznog obrazovanja, pri čemu su se dijalekti smatrali društvenim zlom. Zbog tog pristranog gledišta mnogi govornici dijalekta osjećali su se inferiornima (Shibata, 1958: 90-139; citirala Hasegawa). Unatoč tome, većina ljudi zapravo nije imala prilike čuti kako govore stanovnici Tokija, pa su *hyōjun-go* smatrali nekom vrstom pisanog jezika odvojenog od svakodnevnog života. Međutim, 1925. godine počinje radijsko emitiranje u cijeloj zemlji te su voditelji obučeni da govore samo na *hyōjun-go*, standardnom jeziku, čime se ubrzava njegovo širenje kao govornog jezika. Nakon Drugog svjetskog rata, izraz *kyōtsū-go*, zajednički jezik, stječe popularnost kako bi se popravio negativan učinak autoritarnog nametanja *hyōjun-go*a (Hasegawa, 2018: 4-5).

I Gottlieb piše da je potreba za standardnim jezikom uvelike rasla. Gottlieb navodi sličnu situaciju kao Hasegawa, da kako bi se bolje borili protiv uočene prijetnje od

kolonizacijskih zapadnih sila nakon ponovnog otvaranja Japana 1854. godine i kako bi stvorili jedinstvenu modernu državu, državnici i intelektualci počeli su postavljati tijekom posljednja tri desetljeća devetnaestog stoljeća potrebnu infrastrukturu, kao što su: moderni tisak, obrazovni sustav, poštanski sustav, vojska, transportni i komunikacijski sustavi poput željeznice i telegrafa i još mnogo više. Otprilike sredinom 1880-ih postalo je jasno da je potreban standardni oblik govornog i pisanog japanskog jezika, ne samo da igra važnu ulogu u omogućavanju komunikacije između građana s različitih dijelova arhipelaga, već i da formira osnovu za budući razvoj modernog pisanog stila temeljenog na suvremenom govornom jeziku. Usvajanje tokijskog govora u modernim romanima, koji su se prvi put pojavili 1880-ih, učvrstilo je tokijski dijalekt kao osnovu za standardni jezik (Gottlieb, 2005: 8). Opažamo da zbog prisutnosti standardnog jezika ne znači da ne postoje jezične raznolikosti, naprotiv, potreba za standardom dokazuje da postoji.

3. RAZLIKE IZMEĐU DIJALEKATA

U ovom poglavlju kratko ćemo opisati razlike između dijalekata uz nekoliko primjera.

Tsujimura navodi da su razlike u dijalektima vidljive u fonetskim, naglasnim, leksičkim, morfološko-fonetskim i morfološko-sintaktičkim svojstvima (Tsujimura, 2014: 403). Razlike među dijalektima i neke primjere navodi Gottlieb, a prva je razlika u smislu leksičkih jedinica što uključuje imena predmeta specifičnih za određenu regiju, kao što su pojedina lokalna hrana i piće itd. Primjer je upotreba imenice *bikki* umjesto standardnog *kaeru* za 'žabu' u dijalektu Miyagi te *ango* za isto biće u dijalektu Chikura prefekture Chiba. Glagolski oblici obično se također razlikuju. U standardnom jeziku *masen*, niječni oblik neprošlog glagolskog vremena za uljudnost *masu*, glasi *mahen* na dijalektu Osake, dok u Nagoyi *janyaa* predstavlja konjugirani oblik kopule *desu* u neprošlom niječnom uljudnom obliku koji na standardnom jeziku glasi *de wa arimasen* 'nije'. U Fukuoki se koristi *n* umjesto *nai* za niječni oblik glagola. Na primjer, glagol u niječnom neprošlom vremenu *taben* 'ne jede', bi na standardnom japanskom bilo *tabenai*. Zatim, čestice se također razlikuju. U dijalektu prefekture Miyagi na sjeveroistoku Japana, završna čestica *-cha* se dodaje za naglasak (*yo* na japanskom), dok u dijalektu Nagoya izduženi *yō* ispunjava istu svrhu (Gottlieb, 2005:

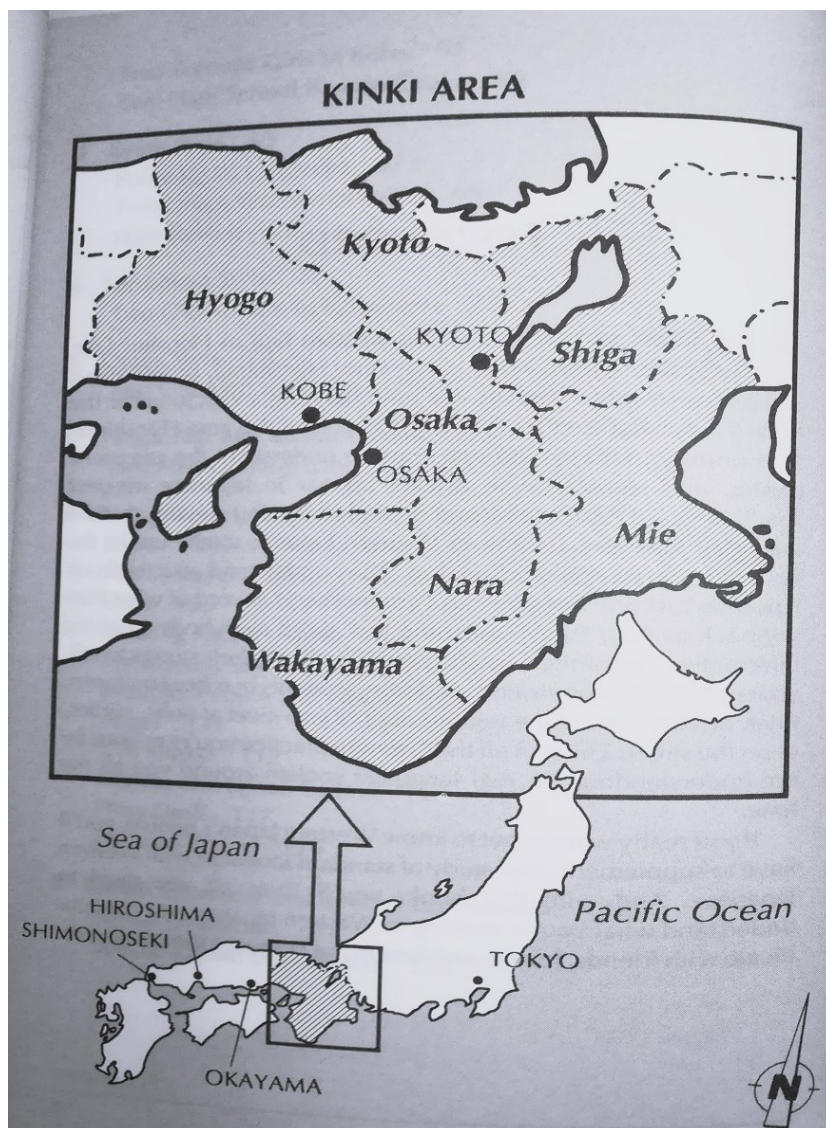
10). Reynolds navodi da je čestica *yo* najčešća završna čestica i može imati nekoliko značenja. S jedne strane, čestica *yo* na kraju rečenice bez glagola daje do znanja sugovorniku da je kraj rečenice. S druge strane, čestica *yo* može se pojaviti na kraju formalne i neformalne rečenice te tako ukazati na neke namjere govornika. Također, jednako je koriste i muškarci i žene (Reynolds 2022: 251).

4. REGIJA KANSAI

U ovom poglavlju bavit ćemo se općenito regijom Kansai, to jest prefekturama koje obuhvaća.

Regija Kansai (doslovno značenje 'zapadno od granice') nalazi se na zapadu otoka Honshu, a njezini govori pripadaju zapadnim japanskim dijalektima. Karan navodi da „duša“ Japana živi u regiji Kansai koja je još poznata pod nazivom regija Kinki. Također navodi da je to „srce“ zemlje gdje je nacija započela i gdje su ljudi definirani tko su. Ima površinu 33 075 kvadratnih kilometara, a obuhvaća prefekturu Osaka, Hyogo, Kyoto, Shiga, Mie, Wakayama i Nara (slika 1.) (Karan, 2005: 137-138).

Zašto postoje dva izraza *Kansai* i *Kinki* za istu regiju, Karan navodi da iako općenito imaju isto značenje, stanovnici Osake preferiraju *Kansai*. Većina stanovnika Osake u svakodnevnom razgovoru radije nazivaju regiju Kansai nego Kinki. Povijesno se Kinki odnosio na pet provincija koje su okruživale tadašnji glavni grad Kyoto, a to su Yamashiro, Yamato, Kawachi, Izumi i Settsu. Kansai se odnosio na strateški važne teritorije u drevno doba, a to su: Suzuka u prefekturi Mie, Fuwa u prefekturi Gifu i Arachi u prefekturi Fukui. No, u zadnje vrijeme ova dva izraza su poprimila nova značenja. Danas se *Kansai* koristi kada se osvrćemo na područja koja uključuju Osaku, Kyoto, Nara, Hyogo, Wakayamu i prefekturu Shiga, dok *Kinki* određuje šire područje, pokrivajući sve prefekturu uključujući Mie i dio prefekturu Fukui (Karan, 2005: 140).

Slika 1. regija Kansai

(Tse, 2002: 10)

5. UVODNO O DIJALEKTU REGIJE KANSAI (KANSAI-BEN)

Ovo poglavlje obuhvaća uvod u kansajski dijalekt te tri potpoglavlja koja obuhvaćaju primjere i objašnjenja riječi i rečenica za općenito dijalekt regije Kansai te gradski govor Kyota i Osake.

Dijalekt zapadnog područja u Japanu koji se najčešće koristi je kansajski dijalekt ili *Kansai-ben*. Svako područje koje se ubraja u regiju Kansai (kao što su navedena u

prethodnom poglavlju) ima specifičan i jedinstven dijalekt, no ipak pripadaju kansajskom dijalektu.

Sturtzsreetharan navodi da, dok su mnogi japanski dijalekti bili ugroženi ili čak iskorijenjeni tijekom standardizacije jezika kasnih 1800-ih i ranih 1900-ih, dijalekti zapadnog Japana, posebno dijalekt Osake, ostali su vrlo učestali (Sato, 2000; Yamamoto, 1995; citirala Sturtzsreetharan, 2015: 431).

Sturtzsreetharan navodi i ostale istraživače među kojima je i Inoue koja je pratila promjene u stavovima prema kansajskom dijalektu, napominjući da se prije 1980-ih jezik smatrao drečavim/kričavim (*dogitsui*) i grubim. Takav se jezik povezivao s trgovcima. Nakon 1980-ih stav o dijalektu iz Osake promijenio se pa se počeo povezivati s komičnim (jezikom smijeha; *owarai kotoba*) i zabavom. Pretpostavlja se da je to povezano s procvatom *manzai* komedije koji je bio u punom zamahu (Inoue, 2009; citirala Sturtzsreetharan, 2015: 431). Stavovi prema dijalektu Osake nastavili su se poboljšavati te su i ljudi izvan regije Kansai izrazili želju za učenjem kansajskog dijalekta (Sturtzsreetharan, 2015: 431). Opažamo da, kada se kaže kansajski dijalekt, ne misli se samo na jedan dijalekt već skupinu dijalekata koja su na tom području.

U sljedećim potpoglavljima riječi i izrazi će biti prvo napisani zapadnim japanskim stilom tj. kansajskim dijalektom (K), potom na standardnom japanskom (S) i na hrvatskom. Također koristit će se japanski jezik koji je transkribiran na latinicu. Poznato je da se japanski jezik može transkribirati na latinicu na više načina. Najčešće se koristi Hepburnova transkripcija, koja je dobila naziv po američkom misionaru J. C. Hepburnu (1815. – 1811.) i koja će se koristiti u daljnjim primjerima.

Primjer: K: **Ohayō. / Ohayōsan dosu.**

S: *Ohayō gozaimasu.*

Dobro jutro.

5. 1. Dijalekt regije Kansai

Kako je već spomenuto, regija Kansai obuhvaća više varijacija dijalekata. No, ipak postoji i standard, odnosno može se reći uobičajen govor, kojim se služe stanovnici te regije. Slijede primjeri rečenica.

(1) K: **Kore nanbo ya?**

S: *Kore wa ikura desu ka?*

Koliko košta ovo?

U primjeru (1) umjesto kopule *desu* koja je karakteristična za standardni japanski koristi se *ya*. Palter i Horiuchi Slotsve navode da se umjesto tentativnog oblika kopule *darō* upotrebljava *yaro*, a umjesto veznika *dakara* 'stoga', koji se može koristiti na početku rečenice, upotrebljava se *yakara* (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 13).

(2) K: **Oterasan no nominoichi wa doko?**

S: *Otera no nominoichi wa doko?*

Gdje je hramski buvljak?

U primjeru (2) se opaža kako stanovnici u regiji Kansai dodaju imenički sufiks *san* na riječ za hram. Tse navodi da ljudi još kažu: *arigatosan* (hvala), *ohayōsan* (dobro jutro), *eraisan* (sjajan čovjek/'velika faca') i *ansan* (Vi) (Tse, 2002: 20). Imenički sufiksi se u Japanu često koriste. Kamermans navodi da imenički sufiksi ukazuju na različite društvene odnose. Najučestaliji je imenički sufiks *san* koji se koristi prilikom oslovljavanja nekoga s kojim nemamo poseban odnos te se veže direktno na prezime ili ime (Kamermans, 2010: 303). Označava poštovanje prema sugovorniku ili trećem licu. Slično i u hrvatskom jeziku kada oslovljavamo nekoga kao *gospodin* ili *gospođa*. Također nije neuobičajeno da se *-san* nadoveže na naziv organizacija ili tvrtki, u kojem slučaju nema značenje '*gospodin, gospođa*', ali označava poštovanje prema tim ustanovama.

Najčešće riječi su riječi za pozdravljanje.

(3) K: **Maido, ōkini!**

S: *Domo arigatō gozaimasu!*

Hvala vam puno!

Maido može biti imenica ili prilog te Tse napominje da doslovno znači 'svaki put', ali ima i značenje 'uvijek na raspolaganju', dok prilog *ōkini* znači 'hvala' i zvuči više prijateljski nego izraz *arigatō gozaimasu* (Tse, 2002: 21).

Još jedna tipična riječ u svakodnevnom govoru je imenica *honto* 'zaista', 'doista' odnosno *honma* na kansajskom dijalektu. Također se može koristiti i za izražavanje nevjerice. U standardnom jeziku ima dužinu, ali u neformalnom razgovoru ne mora imati.

(4) K: **Honma?**

S: *Honto?/Hontō?*

Stvarno?

(5) K: **Honma ni sō ya na.**

S: *Honto ni sō da ne.*

Stvarno je tako.

(6) K: **Biiru ippon chōdai.**

S: *Biiru ippon kudasai.*

Jedno pivo, molim.

Tse navodi da je u regiji Kansai izraz *chōdai* češća nego *kudasai* pri izražavanju molbe, želje ili naredbe i obično se koristi kada razgovaramo s bliskim osobama. Koristi se i u istočnom Japanu, ali ne toliko često (Tse, 2002: 24). Po vrsti riječi *chōdai* je sinojapanska imenica, dok je *kudasai* imperativ glagola *kudasaru*.

(7) K: **Gottsuōsan (deshita).**

S: *Gochisōsama (deshita).*

Hvala na obroku.

(8) K: **Mō tabetan yarō.**

S: *Mō tabetan darō.*

Vjerojatno je već jeo.

Martin navodi da je *darō* 'pretpostavljam da je', 'vjerojatno je' tentativni oblik kopule *da* i koristi se za izražavanje pretpostavke. S druge strane, *darō* se može koristiti bez dužine na *o* i u tom slučaju jače izražava pretpostavku da se sugovornik slaže s iskazom, odnosno traži suglasnost sugovornika (Martin, 1975: 605), nalik izrazu *zar ne* u hrvatskom. Isto vrijedi i za *yarō* samo što je došlo do promjene kopule *da/desu* u kopulu *ya*.

Sljedećih nekoliko primjera se odnose na jednu od često korištenih izraza u regiji Kansai, a to je glagol *chau* 'razlikovati se', biti pogrešan'. Postoje izrazi koje koriste samo muškarci i izrazi koje koriste samo žene te će se takvi primjeri označavati sa (M) za muškarce i (Ž) za žene.

(9) K: **Chau de.**

S: *Chigau yo.* (M)

To je pogrešno.

(10) K: **Chaun (to) chau?**

S: *Chigaun ja nai?*

Nije li to pogrešno?

Osim navedenih primjera rečenica važno je napomenuti još nekoliko razlika između standardnog japanskog jezika i kansajskog dijalekta. Palter i Horiuchi Slotsve navode da su mnoge riječi skraćene, odnosno kontrahirane. Kao jedan od primjera su naveli glagol 'zanimljivo' koja na standardnom glasi *omoshiroi*, a u Kansaiju *omoroī*. Zatim, na standardnom jeziku zamjenica *kore* i čestica *wa* ima značenje 'ovo je' odnosno *kore wa*, a u Kansaiju je *kora*. Također navode da postoje određene riječi koje su posve različite od standardnog japanskog. Primjer je pridjev 'toplo', *atatakai* na standardnom jeziku dok se u Kansaiju kaže *nukui* ili glagol 'baciti', na standardnom se kaže *suteru*, a u Kansaiju *hokasu*. Zatim postoje razlike u fonemu odnosno u glasu „s“ umjesto koje se koristi glas „h“ pa tako sufiks *-san* glasi *-han* i nastavak glagola u neprošlom niječnom obliku *-masen* glasi *-mahen* (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 12-14). Više o tome govorit ćemo u poglavlju o gramatici.

5. 2. Gradski govor Kyota

Govor Kyota je cijenjen jer se smatra elegantnim. Palter i Horiuchi Slotsve navode da je jezik u Kyotu profinjen i za razliku od ostatka Japana, manje direktan. Smatra se da je tomu tako zbog toga što je Kyoto bio glavni grad Japana dugo vremena kroz povijest i njegova politika je zahtijevala izbjegavanje vrijeđanja bilo koga tko se smatrao važnim ili tko će postati važan (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 48 - 49). U sljedećim primjerima rečenica (K) će označavati govor Kyota.

(11) K: **Uchi no namae wa Chieko dosu.**

S: *Watashi no name wa Chieko desu.*

Moje ime je Chieko.

(12) K: **Naoko-han kirei doshita.**

S: *Naoko-san kirei deshita.*

Naoko je bila lijepa.

U primjeru (11) se opaža da je zamjenica 'ja', *watashi*, zamijenjena s zamjenicom *uchi*. Isto tako, opažamo i kopulu *dosu* koja se upotrebljava umjesto kopule *desu*. Zatim, u primjeru (12) opažamo da se umjesto sufiksa *-san* koristi sufiks *-han*.

(13) K: **Gomenyasu./Sunmahen.**

S: *Gomennasai. / O-jama shimasu.*

Oprosti. / Ispričavam se.

(14) K: **Okoshiyasu!/Oideyasu!**

S: *Irasshai!*

Dobrodošli!/Uđite!

(15) K: **Omedetō san dosu!**

S: *Omedeto gozaimasu!*

Čestitam!

(16) K: **a: Ashita iku?**

b: Ikahen nen.

S: *a: Ashita iku?*

b: Ikanai.

a: Ideš li sutra?

b: Ne idem.

Palter i Horiuchi Slotsve navode da se niječni oblik glagola koji ima nastavak *-hen* slično upotrebljava kao negacijski sufiks *-nai*. Upotrebljavaju se oblici glagola *-a* ili *-e* kako bi se tvorio niječni oblik glagola (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 33). U primjeru (16) može se vidjeti glagol u standardnom obliku koji glasi *ikanai*, a u kansajskom je *ikahen* ili može biti *ikehen*. Tse navodi da oblik *-a* više prevladava u Kyotu dok oblik *-e* u Osaki (Tse, 2002: 39).

Jedna od posebnosti govornog stila u Kyotu je njegov uljudan oblik. Palter i Horiuchi Slotsve navode da je govorni stil u Kyotu poznat po učestaloj upotrebi glagolskog završetka *-haru* koji je skraćena počasnog glagola *nasaru* 'učiniti' i koji se smatra uljudnim govorom (jap. *keigo*) diljem regije Kansai. Međutim, taj oblik se u Kyotu ponekad koristi i u neformalnim situacijama i često ga koriste i muškarci i žene, dok ga drugdje češće koriste samo žene. Koristi se kako bi se iskazalo poštovanje prema sugovorniku ili trećoj osobi. U Kyotu se može koristiti kada se govori o članu obitelji ili čak životinjama (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 49).

(17) K: **Nani shitaharun desu ka?**

S: *Nani shite imasu ka?*

Što to radiš?

(18) K: **Doko ni sudeharun desu ka?**

S: *Doko ni sunde imasu ka?*

Gdje živiš?

Kao još jednu osobinu načina izražavanja uljudnosti, Palter i Horiuchi Slotsve navode upotrebu sufiksa *-san* čak i za nežive stvari. Tako će na primjer robna kuća Daimaru biti Daimaru-*san*. (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 50).

5. 3. Gradski govor Osake

U Osaki postoji tradicionalan način govora. Tse navodi da se taj način zove *Naniwa kotoba*. *Naniwa* je bio nekadašnji naziv za Osaku, dok *kotoba* znači riječ ili jezik. Takav stil govora je izrazito uobičajen među starijima i ljudima srednjih godina, ali mladi više preferiraju standardni kansajski. *Naniwa kotoba* ima dosta toga zajedničkog s govorom Kyota, kao što su glagolski završetci *-yasu* i *-haru*, ali se ipak smatra manje profinjenim. Također, u Osaki se mora *-su* često izostavljati iz glagola, tako da onda *desu ne* (kopula *desu* i čestica *ne*) postaje *denna*, a *desu ka* (kopula *desu* i upitna čestica *ka*) postaje *dekka* (Tse, 2002: 46). U sljedećim će primjerima ovoga puta (K) označavati govor Osake.

(19) K: **Ē o-tenki denna.**

S: *li o-tenki desu ne.*

Lijepo vrijeme, zar ne.

(20) K: **Kore wa honma ni ē koto de omasu na.**

S: *Kore wa honto ni ii koto desu ne.*

To je stvarno dobra stvar.

(21) K: **Samu omanna.**

S: *Samui desu ne.*

Hladno je, zar ne.

U primjerima (20) i (21) opažamo da se umjesto kopule *desu* koristi *de omasu* ili *omanna*. Tse tvrdi da je kopula *desu* sama po sebi skraćena od *de arimasu* i umjesto nje koristi se glagol *de omasu*. Budući da se more *de* i *su* često izostavljaju, može se čuti izraz *omanna* koji je izveden iz *de omasu na*. Glagoli obično završavaju na: *-makka* (*-masu ka*), *-manna* (*-masu na*), *-manya* (*-masu nya*), *-mannen* (*-masu nen*), *-ma* (*-masu*), ili *-harimanna* (*-harimasu na*), a to je zbog izostavljenog *-su* (Tse, 2002: 46-47).

(22) K: **Wakarimakka?**

S: *Wakarimasu ka?*

Razumiješ li?

(23) K: **Watashi kawaii no to chaimannen, kirei dennen.** (Ž)

S: *Watashi wa kawaii'n ja nakute, kirei na no yo.*

Nisam slatka, lijepa sam.

(24) K: **Ē hanashi omahen ka?/ Ē hanashi arimahen ka?**

S: *Li hanashi arimasenka?*

Imaš li dobre vijesti?

Kako je već navedeno, umjesto glagola *arimasu* često se koristi glagolom *omasu*. Tse navodi da se u negaciji kaže *arimahen*, *arehen* i *omahen*. Također postoji još jedan izraz koji se koristi u Osaki, a to je *sakai ni*. Značenje je isto kao veznik *da kara* 'zato jer' ili čestica *no de*, što znači 'zbog' / 'u tom slučaju' / 's obzirom na to da' (Tse, 2002: 47-48).

(25) K: **Kyō, watashi wa gakkō ni ikarehenkatta sakai ni doko ga shukudai ka wakarehen.**

S: *Kyō, watashi wa gakkō ni ikenakatta no de, doko ga shukudai na no ka wakarimasen.*

S obzirom na to da danas nisam mogao ići u školu, ne znam što je za zadaću.

U prethodnim poglavljima spomenut je glagol *chau* koji je važan za gradski govor Osake. Palter i Horiuchi Slotsve navode da je glagol *chau* skraćeni oblik standardnog oblika glagola *chigau* 'razlikovati se od', biti pogrešan', a koristi se često kada se izražava neslaganje. S druge strane, glagol *chau* se može koristiti na kraju rečenice kao završna čestica. U tom slučaju odgovara konjugiranom obliku kopule *desu* u niječnom obliku *janai* 'nije li tako?' 'zar ne' (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 24).

(26) K: **Chau chau.**

S: *Chigau chigau.*

To je pogrešno.

(27) K: **Ima no mise wa mina meshi-gui ni kiteru wake chauyaro.**

S: *Ima no mise wa mina meshi-gui ni kiteru wake janai darō*

Ljudi koji dolaze u našu trgovinu ne dolaze samo jesti, zar ne.

Palter i Horiuchi Slotsve tvrde da, iako je teško uopćiti, čini se da je upotreba dijalekta regije Kansai raširenija u Osaki nego u drugim gradovima, kao što su Kyoto i Kobe. Smatra se da je to možda zato što su ljudi iz Osake ponosni na svoje nasljeđe i manje su voljni od onih iz manjih gradova prihvatiti dominaciju Tokija. S druge strane, to može biti zato što stanovnici iz Osake imaju „grublji“ način govora i stoga rjeđe koriste standardni japanski (koji se smatra pristojnijim) nego stanovnici drugih gradova u Kansaiju. Kao primjer navode rečenicu koja završava česticom *ke* pa tako onda *ē yan ke*, što znači 'to je u redu', zvuči nepristojno odnosno uvredljivo (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 47-48). Na standardnom jeziku umjesto pridjeva *ē* kaže se *ii*, umjesto čestice *yan* dolazi konjugirani oblik kopule *desu* u neprošlom niječnom obliku *janai*, a umjesto čestice *ka* koristi se čestica *ke* koja je dijalekatska varijanta standardne upitne čestice *ka*.

6. GRAMATIKA I LEKSIK DIJALEKTA REGIJE KANSAI

U ovom poglavlju bavit ćemo se gramatikom i leksikom dijalekta regije Kansai. Prvo će se izdvojiti osnovne značajke gramatike kao što su neki skraćeni izrazi, fonologija, morfološko-sintaktička svojstva, završne čestice i gramatički izrazi. Za kraj, izdvojiti ćemo leksik koji se za potrebe ovoga rada dijeli na pridjeve, glagole i neke posebne izraze.

6. 1. Skraćeni oblici u kansajskom dijalektu

Postoje različita mišljenja o definiciji pojma 'skraćeni ili kontrahirani oblici' (*shukuyaku-kei*) koja ovise o istraživačima. U svome radu Ichimura navodi nekoliko mišljenja istraživača o definiciji pojma 'skraćeni oblici'. Prvo navodi Kikuzawu, koji skraćenice naziva fonološkim fenomenom u kojemu se dva sloga stapaju u jedan slog kao rezultat brisanja ili spajanja (Kikuzawa, 1935: 107; citirao Ichimura). Zatim

Otsubo daje definiciju da su skraćeni oblici zapravo kratki oblici koji odgovaraju određenom dugom obliku (Otsubo, 1982: 51; citirao Ichimura). Minegishi smatra skraćene oblike kontrakcijom funkcijskih riječi koje nadziru smanjenje broja slogova ili glasova (Minegishi, 1999: 30; citirao Ichimura).

U nastavku se navodi nekoliko primjera.

(28) K: **Arya nan daro?**

S: *Are wa nani darō?*

Što je to?

(29) K: **Zenzen chaimasu yo!**

S: *Zenzen chigaimasu yo!*

To je potpuno krivo!

(30) K: **Chō matte!**

S: *Chotto matte!*

Čekaj malo?

(31) K: **Morōta**

S: *Moratta*

Primljeno

(32) K: **Nani miton no?**

S: *Nani mite iru no?*

Što to gledaš?

(33) K: **Basu ga itte mau.**

S: *Basu ga itte shimau.*

Ide autobus.

U primjeru (33) opažamo ispadanje glasa *shi* u kansajskom dijalektu³. U primjeru (28) opažamo da je došlo do skraćivanja zamjenice *are* i čestice *wa*. Ichimura navodi

³ U hrvatskom jeziku to možemo usporediti sa ispadanjem suglasnika (d, m, v, ž, j, k...) naročito u kajkavskom narječju, ali i drugdje. Kapović navodi primjer ispadanja glasa m, pa tako često možemo čuti: neam 'nemam' neaš 'nemaš', iam 'imaš', iaš 'imaš' ili primjer za suglasnik j, pa bi bilo moe 'moje', kae 'kaj je' (Kapović, 2006: 7).

da se takvo skraćivanje naziva labijalno⁴ skraćivanje gdje dolazi do ispadanja ne prednjeg samoglasnika i ispadanje prednjeg samoglasnika s palatalizacijom kada iza zamjenice dolazi čestica *wa* (Ichimura, 2006: 59). Zatim u primjerima (30) i (31) opažamo ispadanje dvostrukog suglasnika i dodavanjem dugog samoglasnika.

6. 2. Fonologija

U ovom potpoglavlju bavit ćemo se fonologijom dijalekta regije Kansai. Prvo ćemo objasniti što je fonologija, a potom i nekoliko značajnih struktura koja se pojavljuju u dijalektu regije Kansai.

Barić i dr. navode da je fonologija znanstvena disciplina koja proučava jezik odnosno znanost o jeziku koja utvrđuje i opisuje jedinice jezičnog znaka koje imaju određenu funkciju u jeziku, a to je razlikovna funkcija, te pravila njihove raspodjele (Barić i dr., 1997: 39).

U kansajskom dijalektu glas *h* odgovara glasu *s*. Na standardnom japanskom će se reći *Maruko-san*, a u Kansaiju *Maruko-han*. Palter i Horiuchi Slotsve isto tako navode veznike *hona* i *honnara* 'u tom slučaju' koje su povezane sa standardnim oblikom veznika *sorenara*. Još jedan primjer je glagol u neprošlom niječnom obliku *ikimassen* 'ne idem' koja se mijenja u *ikimahen* na kansajskom dijalektu (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 40 i 59).

Također Palter i Horiuchi Slotsve navode da su dugački samoglasnici često pokraćeni (na standardnom jeziku hortativni oblik glagola *ikō* 'idemo', a na kansajskom dijalektu glasi *iko*) dok su kratki samoglasnici na kraju riječi ponekad dugi (na standardnom jeziku imenica *te* 'ruka', a na kansajskom dijalektu glasi *tē*) (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 12-14). Palter i Horiuchi Slotsve još navode da su dvostruki suglasnici koji se slogovnim pismom označavaju s malim *tsu*, često umekšani ili zamijenjeni dugim samoglasnikom. Tako je na standardnom jeziku prošlo vrijeme glagola *kau* 'kupiti' glasi *katta*, dok na kansajskom dijalektu glasi *kōta* (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 12-14).

⁴ Labijalizacija - dodatno oblikovanje ili sekundarna artikulacija usana, ugl. zaobljivanjem ili zaokruživanjem usana. Labijalizacijom se naziva svako oblikovanje usnama, bez obzira na to je li to bitno obilježje glasa. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 8. 9. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34981>>.

Što se tiče naglasaka, naglasak kansajskog dijalekta drugačiji je od standardnog jezika. Kubozono navodi da se u kontekstu japanske fonetike i fonologije termin *naglasak* ima više značenja. Naglasak se može odnositi na općenito značajke jezika pod koje se ubrajaju naglasci, ritam, intonacija itd. Takva se obilježja nazivaju prozodija⁵. S druge strane, termin *naglasak* se koristi i za označavanje fonološke istaknutosti dodijeljene određenom položaju u riječi (Kubozono, 2015: 56). U kontekstu naglasaka imenica u japanskom jeziku, Palter i Horiuchi Slotsve ne daju detaljne upute o naglasku, ali ukazuju na pojedine primjere kao što je japanska riječ za kišu ili slatkiš. Na standardnom jeziku se kaže *Ame* (HL) za kišu i uočavamo da je naglasak na prvoj mori tako što (H) označava visok ton, a (L) nizak ton. Za imenicu slatkiš *aME* (LH) je naglasak na drugoj mori. U Kansaiju, imenica kiša ima naglasak na drugom slogu *aME* (LH), dok riječ za slatkiš *ame* nema naglasak (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 15). U sljedećih nekoliko primjera može se vidjeti razlika u naglasku gdje (H) označava visok ton, a (L) nizak ton.

K: hashi (HL), inu (HL), densha (HLL), chuuka (LHL)

S: hashi (bez naglasaka), inu (LH), densha (bez naglasaka), chuuka (HLL)

Most, pas, vlak, kineska hrana

(Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 16)

6. 3. Morfološko-sintaktička svojstva

U ovom potpoglavlju bavit ćemo se morfološko-sintaktičkim svojstvima dijalekta regije Kansai. Prema Barić i dr., morfologija je dio gramatike koji se bavi proučavanjem vrsta riječi i njihovim oblicima, a sintaksa je dio gramatike koji opisuje rečenično ustrojstvo odnosno pravila o slaganju riječi u rečenici (Barić i dr., 1997: 95 i 390).

⁵ Prozodija - obilježja u jeziku koja se vezuju uz jezične jedinice veće od segmenta te se katkad nazivaju i ponešto kontroverznim nazivom *suprasegmentna* obilježja ili *prozodemi*. U prozodijska obilježja ubrajaju se naglasak ili/i akcent, ritam, intonacija te varijacije u brzini i glasnoći govora, kadšto i trajanje emisije fonema (kvantiteta). *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 7. 9. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50815>>.

U ovu kategoriju pripada glagol *shimōta*. Palter i Horiuchi Slotsve navode da glagol *shimōta* dolazi od standardne riječi glagola *shimatta* koja znači 'posve/potpuno', no zavisi i od konteksta. U manje formalnim situacijama često se skraćuje na *mōta* (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 36-37)

(34) K: **Shimōta! Mō osoi wa.**

S: *Shimatta! Mō osoi wa.*

Dovraga! Kasnim.

(35) K: **Mō densha, itte shimōta.**

S: *Mō densha, itte shimatta.*

Vlak je već otišao.

Palter i Horiuchi Slotsve navode da se za tvorbu niječnog oblika glagola u kansajskom dijalektu dodaje nastavak *-hen*. Kao primjer navode glagol *yomu* 'čitati' koji kao negacija u standardnom japanskom glasi *yomanai* 'ne čitam' ili *yomenai* 'ne mogu čitati'. Na kansajskom dijalektu će se reći *yomahen* 'ne čitam' ili *yomehen* 'ne čitam' ili 'ne mogu čitati'. Kada želimo isto reći u prošlom vremenu, na standardnom će biti *yomanakatta* 'nisam čitao' dok će u Kansaiju biti *yomahenkatta* ili *yomehenkatta* 'nisam čitao' ili 'nisam mogao čitati' zavisi o kontekstu (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 33-34).

Na kansajskom dijalektu, Palter i Horiuchi Slotsve navode da se umjesto kopule *da/desu* koristi kopula *ya*. Stoga će umjesto imenice + *da*, kao na primjer *uso da* 'to je laž/mora da se šališ' biti *uso ya*. No, upotreba kopule *ya* varira i može se objasniti samo navođenjem primjera (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 37-38). U niječnom obliku će umjesto standardnog *uso janai* 'nije laž' biti *uso ya arahen* ili *uso ya nai*.

Što se tiče pridjeva, vidljiva je upotreba drugog konjugacijskog nastavka *-ku*. U primjeru koji navode Palter i Horiuchi Slotsve, umjesto standardnog pridjeva koji funkcionira kao prilog *yoku* 'dobro', 'često' u Kansaiju će se reći *yō* (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 12). Isto tako je i primjer za pridjev u niječnom obliku na standardnom jeziku *hayakunai* 'nije brzo' koji se mijenja u *hayōnai* ili *hayōarahen*.

6. 4. Završne čestice *na* i *nā*

Završne čestice *na* i *nā*, kako navode Palter i Horiuchi Slotsve, obično mladi ljudi govore na kraju rečenice u smislu '(Ma) znaš', 'a', 'zar ne'. Iako te čestice nemaju posebno značenje, ponekad označavaju da govornik zastaje na trenutak. U standardnom japanskom se više koriste čestice *ne* i *sa*, ali u Kansaiju se koristi čestica *na*. Na kraju rečenice ili kada se očekuje neka reakcija od sugovornika, *na* se često produžuje na *nā*. Bitno je spomenuti da se ova čestica ne smije zamijeniti česticom *na* u standardnom japanskom jeziku jer u standardnom japanskom kada se čestica *na* koristi s glagolom, onda označava da se nešto ne smije učiniti. Na primjer, glagol *benkyō suru na* 'nemoj učiti' (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 66 - 67).

(36) K: **Kanojo kirei ya na.**

S: *Kanojo wa kirei da ne.*

Lijepa je, zar ne.

(37) K: **Kinō na, ore wa na, oyaji to issho ni tsuri shitottan ya de.**

S: *Kinō sa, ore sa, oyaji to isso ni tsuru shitetan da yo.*

Znaš, jučer sam bio u ribolovu s tatom.

(38) K: **Ame ga yō furimasu nā!**

S: *Ame ga yoku furimasu nē!*

Baš jako pada kiša!

6. 5. Glagolski oblici *-taru* i *-ten*

Glagolski oblik *-taru*, kako navode Palter i Horiuchi Slotsve, je skraćeni oblik standardnog oblika glagola *-te yaru* što znači 'učiniti nešto za nekoga'. Druga verzija ovog oblika je *-taro* koja je skraćenica od glagola *-shite yarō*. Značenje je isto, međutim *-taro* se može koristiti i u upitnim i izjavnim rečenicama dok *-taru* samo u izjavnim (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 105-106).

(39) K: **Fuku kōtaru.**

S: *Fuku katte yaru.*

Kupiti ću ti odjeću.

(40) K: **Kane, kashitaro ka.**

S: *Kane, kashite yarō.ka.*

Hoćeš li da ti posudim novce?

S druge strane, glagolski oblik *-ten* se koristi za prošlo vrijeme. Palter i Horiuchi Slotsve navode da se tvori tako da se doda nominalizator *-n* na *-te* oblik glagola. Taj oblik je jednak standardnom obliku *-ta n da* koji se koristi kada se želi nešto naglasiti (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 107).

(41) K: **Kinō, gakkō itten.**

S: *Kinō, gakkō ittanda.*

Jučer sam bio u školi.

Palter i Horiuchi Slotsve navode još jednu bitnu značajku glagolskog oblika *-ten*, a to je da kada se kombinira sa česticom *nen*, kao *-ten nen*, onda više nije prošli oblik, već sadašnji. U standardnom japanskom je jednako sa *-te iru* glagolskim oblikom (Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 108).

(42) K: **Nani shiten?**

Nani shiten nen?

S: *Nani shitanda?*

Nani shiteiru?

Što si radio?

Što radiš?

6. 6. Gramatički izraz *kaina*

Jedan specifičan izraz u kansajskom dijalektu je čestica *kaina*. Palter i Horiuchi Sotsve navode da je to izraz koji se stavlja na kraju rečenice i izražava sarkazam, sumnju ili zahtjev. Najčešće se koristi u razgovoru s prijateljima i obitelji (Palter i Horiuchi Sotsve, 1995: 100).

(43) K: **Honma kainā.**

Da, baš!

Primjer iznad, koji su naveli Palter i Horiuchi Sotsve, sarkastično dovodi u pitanje izjavu neke osobe (Palter i Horiuchi Sotsve, 1995: 101).

(44) K: **Dekirun kaina?**

Možeš li to stvarno učiniti?

Primjer (38) iznosi sumnju.

(45) K: **Hayo taben kaina!**

Brže jedi!

Primjer (39) iznosi zahtjev odnosno naredbu.

6. 7. Leksik

U prijašnjim poglavljima i potpoglavljima spomenuto je i objašnjeno dosta riječi i izraza iz regije Kansai. U nastavku su u tablicama raspoređeni u nekoliko primjera glagoli, pridjevi i izrazi na standardnom japanskom jeziku, kansajskom dijalektu i hrvatskom jeziku.

Glagoli

Standardni japanski	Kansai	Hrvatski
kaeru	inu	vratiti se/ići kući
sawaru/iziru	irau	dirati

korobu	kokeru	pasti
niru	taku	kuhati/vrjeti
ugoku	inoku	micati

(Tsujiura, 2014: 409)

Pridjevi

Standardni japanski	Kansai	Hrvatski
osoroshī	kyōtoi	zastrašujuće
isogashī	seturoshī	zaposlen
totemo	metcha	vrlo
kimyōna	kettaina	čudno

(Tsujiura, 2014: 409, Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 29)

Izrazi

Standardni japanski	Kansai	Hrvatski
dame/ikenai (imenica/glagol)	akan (glagol)	ne može/ne smije
hontō (imenica)	honma (imenica)	stvarno
ikura (upitna riječ)	nanbo (upitna riječ)	koliko
dōmo/arigatō (prilog/pridjev)	ōkini (pridjev)	hvala
shikata ga nai (složeni pridjev)	shānai (složeni pridjev)	nema pomoći
dōshite da yo (upitna riječ+kopula+završna čestica)	nande ya nen (upitna riječ+kopula+završna čestica)	pitam se zašto

(Palter i Horiuchi Slotsve, 1995: 20, 27, 29, 30, 71, 163)

7. ZAKLJUČAK

Ovaj je rad dao pregled glavnih značajki kansajskog dijalekta kojim govore stanovnici Zapadnog Japana. Navedeno je da su glavne razlike između kansajskog i tokijskog dijalekta u naglasku, u izražavanju uljudnosti, morfologiji i leksiku, ali bitno je napomenuti da su ova dva dijalekta međusobno razumljiva. U regiji Kansai postoji više dijalekata od kojih su navedena dva najpoznatija, a to su gradski govori Kyota, stare prijestolnice i Osake, jednog od najvećih gradova u Japanu.

U *animeu*⁶ i *mangama*⁷, često se mogu primijetiti načini govora iz regije Kansai. Ponekad može biti zbunjujuće za onoga tko ne zna razliku jer onda smatra da je sve to standardni japanski jezik. Zato je potrebno naučiti i koristiti standardni jezik kako bi se moglo komunicirati svugdje i sa svima. Naučiti dijalekt svake regije ili barem osnovne značajke je prednost pogotovo za strance kada dođu u Japan.

Proučavanjem dijalekata produbljuju se spoznaje o jezičnoj raznolikosti Japana. Naučiti dijalekte uz standardni japanski je veliki izazov, ali smatram da je poznavanje dijalekata važno za razumijevanje japanskog jezika i kulture.

⁶ *Anime* su, ugrubo rečeno, japanski crtici.

⁷ *Manga* je japanski strip.

8. LITERATURA

1. BARIĆ, EUGENIJA, LONČARIĆ, MIJO, MALIĆ, DRAGICA, PAVEŠIĆ, SLAVKO, PETI, MIRKO, ZEČEVIĆ, VESNA I ZNIKA, MARIJA (1997). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
2. CHAMBERS, J. K. I TRUDGILL, PETER (2004). *Dialectology*. Drugo izdanje. Cambridge: Cambridge University Press.
3. GOTTLIEB, NANETTE (2005). *Language and Society in Japan*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. HASEGAWA YOKO (2018). *The Cambridge Handbook of Japanese Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. ICHIMURA, LARRY K. (2006). *Anti-homophony blocking and its productivity in transparadigmatic relations*. Disertacija. Boston: Boston University.
6. INOUE, FUMIKO (2009). Kansai ni okeru hōgen to kyōtsūgo [preveden naslov: Dijalekt i zajednički jezik u Kansaiju]. *Gekkan gengo* 38 (7). Str. 49 – 57.
7. ITO, MASAMITSU, OGINO, SHIHO, OGINO, TSUNAO, HASEGAWA, MORITOSHI I MARUYAMA, NAOKO (2017). *Deeta de manabu nihongo-gaku nyuumonn* [preveden naslov: *Uvod u učenje o znanosti japanskog jezika s podacima*]. Tokyo: Knjižara Asakusa.
8. KAMERMANS, MICHIEL (2010). *An Introduction to Japanese: Syntax, Grammar and Language*. Rotterdam: SJG Publishing.
9. KAPOVIĆ, MATE (2006). Najnovije jezične promjene u zagrebačkom govoru. [Online] *Kolo : časopis Matice hrvatske*, vol. 4. Str. 55 - 69. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/396470.Kapovic-Najnovije_jez._promj._u_zg_govoru.pdf [Pristupljeno: 8. 9. 2023.]
10. KARAN, PRADYUMNA P. (2005). *Japan in the 21st century: environment, economy, and society*. Kentucky: The University Press of Kentucky.
11. KIKUZAWA, SUEO (1935). *Kokugo Oninron* [preveden naslov: *Fonologija japanskog jezika*]. Tokyo: Kenbunkan.
12. KUBOZONO, HARUO (2015). Introduction to Japanese phonetics and phonology. Haruo Kubozono (Ed.). *Handbook of Japanese Phonetics and Phonology*. 1-42. Berlin/Boston/Munich: Walter de Gruyter, Inc.

13. MARTIN, SAMUEL ELMO (1987). *A Reference Grammar of Japanese*. Rutland/Vermont/Tokyo. Charles E. Tuttle Company.
14. MINEGISHI, REIKO (1999). A standard for the teaching of contracted forms to learners of Japanese: Based on the evaluation and conversational use of native speakers. U *Nihongo Kyoiku* 102, ur. Nihongo Kyoiku Gakkai (The Society for the Teaching of Japanese as a Foreign Language), 30–39. Tokyo: Nihongo Kyoiku Gakkai.
15. ŌNISHI, TAKUICHIRO (2018). Hōgen [Dijalekti]. U Masuoka, T. *Hajimete manabu nihongo-gaku* [preveden naslov: *Učenje o znanosti japanskog jezika po prvi put*]. 36-49. Kyoto: Minerva bookstore corp.
16. OTSUBO, KAZUO (1982). Shukuyakukei. U *Nihongo Kyouiku Jiten*, urednik Ogawa Yoshio, et al., 51–52. Tokyo: Taishukan shoten.
17. PALTER, D.C. I HORIUCHI SLOTSVE, KAORU (1995). *Kinki Japanese: The dialects and culture of the Kinki region*. Singapore: Tuttle Publishing.
18. PELLARD, THOMAS (2015). The linguistic archeology of the Ryukyu islands. Urednik Patrick Heinrich et al., *The Handbook of the Ryukyuan Languages*, 13–37. Gruyter.
19. SHIBATA, TAKESHI (1958). *Nihon no hōgen* [preveden naslov: *Japanski dijalekti*]. Tokyo: Iwanami.
20. SHIBATANI, MASAYOSHI. (1990). *The languages of Japan*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. SHIBATANI, MASAYOSHI I KAGEYAMA, TARO (2016). *Handbook of Japanese Lexicon and Word Formation*. Berlin: Walter de Gruyter Inc.
22. REYNOLDS, KATSUE A. (2022). Genderization in Japanese: A typological view. *Handbook of Japanese Sociolinguistics*. Asahi, Yoshiyuki, Usami, Mayumi i Inoue, Fumio (Ed.). 239-269. Boston/Berlin: Walter de Gruyter Inc.
23. SRDANOVIĆ, IRENA I ŠPICA, DRAGANA (2022). *Uvod u znanost o japanskom jeziku*. Prvo izdanje. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
24. STURTZSREETHARAN, CINDI (2015). “Na(a)n ya nen”: Negotiating Language and Identity in the Kansai Region. [Online] 49(2). str. 429–452. Dostupno na: <http://www.jstor.org/stable/24615146> [Pristupljeno: 19. 6. 2023.]
25. TRASK, ROBERT LAWRENCE (2005). *Temeljni lingvistički pojmovi*. Preveo Benedikt Perak. Zagreb: Školska knjiga.

26. TSE, PETER (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing.
27. TSUJIMURA, NATSUKO (2014). *An introduction to Japanese linguistics*. Treće izdanje. Hoboken: Wiley-Blackwell.
28. UEDA, KAZUTOSHI (1895). Hyōjungo ni tsukite [preveden naslov: O standardnom jeziku]. *Teikokubungaku* 1, 14–23.

9. IZVOR SLIKE

1. Slika 1.: TSE, PETER (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing.

10. IZVORI PRIMJERA

1. (1) - (2) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 20.)
2. (3) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 21)
3. (4) - (5) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 22.)
4. (6) - (8) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 24.)
5. (9) - (10) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 25.)
6. (11) - (15) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 38)
7. (16) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 39.)
8. (17) PALTER, D.C. I HORIUCHI SLOTSVE, K. (1995). *Kanki Japanese: The dialects and culture of the Kinki region*. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 49.)
9. (18) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 40.)
10. (19) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 46.)
11. (20) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 47.)
12. (21) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 46.)

13. (22) – (24) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 47.)
14. (25) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 48.)
15. (26) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 25.)
16. (27) TANZIL, N. D. I NOVELLA, U. (2020). *Analysis on Osaka dialects verbs and nouns (study of structure and meaning)*. [Online] Paramasastra : Jurnal Ilmiah Bahasa Sastra dan Pembelajarannya, 7(2). Str. 178.-196. Dostupno na: <https://doi.org/10.26740/paramasastra.v7n2.p178> [Pristupljeno: 17. 8. 2023.] (str. 182.)
17. (28) – (33) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 68.-69.)
18. (34) - (34) PALTER, D.C. I HORIUCHI SLOTSVE, K. (1995). *Kanki Japanese: The dialects and culture of the Kinki region*. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 36.-37.)
19. (36) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 27.)
20. (37) - (38) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 77.)
21. (39) - (42) PALTER, D.C. I HORIUCHI SLOTSVE, K. (1995). *Kanki Japanese: The dialects and culture of the Kinki region*. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 105. - 108.)
22. (43) TSE, P. (2002). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Šesto izdanje. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 76.)
23. (44) PALTER, D.C. I HORIUCHI SLOTSVE, K. (1995). *Kanki Japanese: The dialects and culture of the Kinki region*. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 75.)
24. (45) PALTER, D.C. I HORIUCHI SLOTSVE, K. (1995). *Kanki Japanese: The dialects and culture of the Kinki region*. Singapore: Tuttle Publishing. (str. 102.)

11. SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je navesti osnovne značajke dijalekta regije Kansai i ilustrirati ih primjerima te objasniti razlike sa standardnim jezikom. U uvodnom dijelu spomenuti su i ostali dijalekti Japana, povijest dijalekata, kao i neke razlike među dijalektima. Također, objašnjava se što je standardni i zajednički jezik u Japanu. Zatim se daju uvodne napomene o regiji Kansai i dijalektu te regije. Spomenuti su i gradski govori u Kyotu i Osaki te glavne značajke Kansai dijalekta u usporedbi sa standardnim jezikom. Navedeni su brojni primjeri koji pokazuju osobine glasovnog sustava (npr. korištenje *h* umjesto *s* kao u *-han* umjesto *-san*), leksika (npr. *chau* umjesto *chigau*) i sintakse (npr. *chau* se može koristiti i kao završna čestica).

Ključne riječi: dijalekti, standardni jezik, zajednički jezik, regija Kansai, dijalekt regije Kansai, gradski govor Kyota, gradski govor Osake, gramatika

12. SUMMARY

The aim of this paper is to list the basic features of the dialect of the Kansai region and illustrate them with examples and to explain the differences with the standard language. In the introductory part, the other dialects of Japan, the history of the dialects, as well as some differences between the dialects are mentioned. It also explains what is the standard and common language in Japan. Introductory notes are then given on the Kansai region and the dialect of that region. The city languages of Kyoto and Osaka and the main features of the Kansai dialect compared to the standard language are also mentioned. Numerous examples are given that show features of the phonetic system (eg. the use of *h* instead of *s* as in *-han* instead of *-san*), lexis (eg. *chau* instead of *chigau*) and syntax (eg. *chau* can also be used as a final particle).

Keywords: dialects, standard language, common language, Kansai region, Kansai region dialect, Kyoto style, Osaka style, grammar